

Terezínská iniciativa 128

ČASOPIS MEZINÁRODNÍHO SDRUŽENÍ

září 2025

Foto: Dominik Faustus

Marta Malá a Zuzana Pavlovská
patří k hlavním organizátorkám setkávání a zapojování
druhé generace do vzdělávání žáků a studentů o holocaustu.

Zapojení druhé generace do vzdělávání žáků a studentů (nejen) o holocaustu

Ve dnech 18. a 19. srpna letošního roku se setkala skupina lidí druhé generace, tedy těch, kteří se narodili po válce a kteří jsou zároveň potomky někdejších rasově perzekvovaných osob během okupace České republiky fašistickou vládou třetí říše.

Šešli jsme se v Terezíně na workshopu pracovní skupiny, která se ujala pomyslného žezla po první a autentické generaci a již dva roky nás aktivně zapojuje do přednášek a besed s žáky a studenty o holocaustu, respektive o „obvyklém a mezi většinovým obyvatelstvem oblíbeném“ fenoménu – antisemitismu (ale také o židovské identitě).

V poslední době bývá antisemitismus skrýván za antiizraelismus, jde však velmi často jen o náhradu za antisemitismus, který se už přeci jen 80 let po válce některým zdá nevhodný a snad i překonaný. Byť ve skutečnosti není.

Mezi pořadatele setkání patří Památník Terezín, Židovské muzeum v Praze, Nadační fond obětem holocaustu a Český osvětimský výbor, konkrétně Jan Špringl, Marta Malá a Zuzana Pavlovská.

Byly to dva dny plné konstruktivních rozhovorů, besed – např. Zuzany Pavlovské s Alenou Lehovcovou nebo Michala Arenda s Frankem Frištenským, později reflexí vystoupení jmenovaných, prezentací NFOH, Českého

foto D.F.

osvětimského výboru, Památníku Terezín a koneckonců i Terezínské iniciativy.

Účastníci semináře – foto D.F.

Součástí byla i návštěva míst v Terezíně, která nepatří k obvyklým pro většinové návštěvníky. A tak jsme viděli s Janou Sumičovou (PT) Vrchlabská kasárna s někdejší nemocnicí a s koupelnou, která hraje roli v německém propagandistickém filmu o vůdci, který daroval židům město, a s Ivou Rapavou a Janem Špringlem (PT) zbytky koncentračního tábora a krematoria v Litoměřicích.

Když píšu o snaze postihnout *nejen* holocaust, tak je to proto, že druhá generace (naštěstí) zná holocaust jen z rodinných vyprávění a případně z dochovaných fotografií, z četby, z filmů. Mnozí z nás však už zažili antisemitismus, xenofobii, náboženskou a rasovou nesnášenlivost okolí. Právě proto bychom asi měli sloužit jako výmluvné memento současnosti a případně budoucnosti. Židům se často stává, že se vzájemně ujišťují o tom, že v České republice jde pouze o verbální (rétorický) antisemitismus v užívaných poznámkách a klišé. Nemyslím si a neutěšuji se tím. Žel se obávám, že to jde pouze do doby, kdy se opět chopí příležitosti nějaký politik nebo vůbec kdosi, kdo se bude chtít na základě *oblíbeného* tématu zviditelnit a vytvořit si tak politickou a vůdcovskou kariéru.

Když jsme se po dvoudenním setkání loučili, navzájem jsme si slíbili a zároveň se dohodli, že letošní setkání nebylo posledním, ale prvním v řadě.

*Michal Stránský, Marta Malá,
foto: Dominik Faustus, Michal Stránský*

*S Janou Sumičovou před Vrchlabskými kasárnami –
foto M.S.*

Tolik fotografovaná kresba na stěně – foto M.S.

Před krematoriem v Litoměřicích – foto M.S.

ŠTETL FEST 2025 – Konec války?

Čtvrtý ročník festivalu se konal v Brně 27. – 31. 8. 2025

ŠTETL FEST je mezinárodní multižánrový festival židovské kultury, který se každoročně koná na přelomu srpna a září v Brně. Věnuje se oživování paměti míst, osobností a příběhů spojených s židovskou historií, která byla násilně přerušena během druhé světové války. Festival propojuje široké spektrum kulturních a vzdělávacích institucí a otevírá prostor pro dialog o židovské identitě, paměti, tradici i současnosti. Program tvoří koncerty, divadelní inscenace, výstavy, přednášky, architektonické procházky, dětské dílny a komunitní akce.

Hlavním tématem festivalu byla konfrontace s 80. výročím konce druhé světové války s podtitulem „Konec války?“. Toto téma nás zavedlo mimo jiné do Norska, kde díky organizaci Nansenova pomoc našly útočiště některé z brněnských osobností – architekt Otto Eisler, psychiatr Leo Eitinger nebo aktivistka Nora Lustigová. Byli připomenuti při přednáškách a besedách s pamětníky, historiky i sociology, při pokládání Kamenů zmizelých nebo architektonických procházkách.

Jednou z důležitých dramaturgických linek programu byla připomínka osobnosti brněnského poválečného rabína Richarda Federa. Vila Stiassni byla místem sportovního zápolení Makabiády a nově zpřístupněná vila Wittal centrem workshopů spojených s židovskými tradicemi. Obsáhlý programový blok soustředěný kolem celostátní lietrárně-výtvarné soutěže „Srdce je oheň“ navazující na dětskou časopiseckou tvorbu v terezínském ghettu byl představen v Institutu Paměti národa Brno.

Pozornost byla věnována swingu, s ním spojené odbojové aktivitě, a terezínské skupině Ghetto Swingers, jejímž zakladatelem byl *Brňák* Eric Vogel. Každoroční „Návraty do Brna“ byly letos věnovány rodině textilního průmyslníka Felixe Engelsmanna a jeho brněnskému odkazu. Hudební program zajistilo opět několik domácích i zahraničních kapel a orchestrů v čele se swingovými Melody Makers.

Program byl opět bohatý a různorodý, hostila jej mnohá zajímavá brněnská místa. Celý festival opět provázelo nádherné počasí. Toto je několik akcí, které jsem zvládla navštívit:

Ostrava Klezmer Band

Tomíček – z animovaného filmu

Miloš Zvěřina

Trombenik

Nacistická propaganda ve filmu – Institut Paměti národa

Přednáška historičky Jany Šplíchalové představila příběh dvou filmových projektů vytvořených v ghettu Terezín v letech 1942 a 1944–1945 jako součást nacistické propagandy.

Ostrava Klezmer Band – Stará radnice

Ostrava Klezmer Band přináší živou a autentickou interpretaci klezmeru – tradiční židovské hudby střední a východní Evropy. Tato formace spojuje hudebníky s kořeny v klasice, jazzu i folklóru, jejichž rozmanité zkušenosti obohacují repertoár o originální a osobité aranže.

Tomíček – animovaný film s úvodem Miloše Zvěřiny – Institut Paměti národa

Film, určený nejmenším divákům, byl natočen podle jedinečné knihy Bedřicha Fritty, kterou se podařilo zachránit po druhé světové válce z terezínského ghetta. Světové veřejnosti byla představena teprve v roce 2013. Vyšla v mnoha překladech a slouží jako citlivý školní materiál pro výuku o šoa. Režisér Miloš Zvěřina získal od dědiců exkluzivní svolení natočit podle knihy animovaný film pro nejmenší diváky.

Příběh Hanuše a Petra – Institut Paměti národa

Divadelně-hudební zpracování příběhu Petra Ginze a Hanuše Hachenburga v podání žáků Přírodní školy.

Mi Martef – Stará radnice

Mi Martef (hebrejsky „ze sklepa“) je pětičlenná plzeňská klezmerová kapela, která vznikla v roce 2015 v jednom z plzeňských sklepů. Repertoár tvoří skladby, které odrážejí bohatou kulturu Židů napříč časem a místem.

Svědectví terezínských zdí – výstava v Krytu pod Kraví horou

Velkoformátové černobílé fotografie Richarda Homoly zachycují nápisy a vrypy vězňů v bývalém terezínském ghettu – drobné stopy, které se staly tichým, ale silným svědectvím o životě v nesvobodě. Výstava se konala v autentickém prostředí nedokončeného protileteckého krytu z roku 1944 pod Kraví horou, jenž sám o sobě nese paměť doby nacismu i studené války.

Trombenik – Stará radnice

Kapela Trombenik se věnuje židovské hudbě s těžištěm v tradičním klezmeru. Písňe, zaznívají převážně v jidiš, a hudební kořeny minulého století kapela s lehkostí přetváří do současné a živé podoby.

Realizace Otto Eislera – komentovaná prohlídka nájemního domu Lipová 33

Jedna z méně známých, ale architektonicky výrazných realizací Otto Eislera – funkcionalistický nájemní dům.

Moje cesta za Ottou Eislerem – přednáška Anne Newman

Ve své práci „Mé pátrání po Ottu Eislerovi“ ličí Anne Newman osobní i badatelskou cestu, která ji zavedla napříč kontinenty ve snaze proniknout do života a díla významného českého židovského architekta. Její zájem o Eislera se zrodil v roce 2012, kdy zjistila, že činžovní dům jejich prarodičů v Brně, postavený v roce 1937, je dílem právě tohoto architekta.

Ondřej Havelka a jeho Melody Makers – Besední dům

Melody Makers přinesli jedinečný koncert s autentickou interpretací populární hudby 20.–40. let minulého století – od raného jazzu až po zlatou éru swingu. Koncert byl sestavený ze skladeb židovských autorů.

Text i foto: Zora Skořepová

Anne Newman: Moje cesta za Ottou Eislerem

Ondřej Havelka a jeho Melody Makers

Detektivní pátrání (nejen v rodinné historii) napříč celým světem

Judita Matyášová

Statistice jmen v archivech po celém světě. Za každým je jeden životní příběh, který možná hledáte. Vydejte se po stopách pozapomenutých osudů napříč archivy po celém světě. Jedno z nejzajímavějších badatelských center sídlí v Praze, kde jsou k dispozici tisíce video nahrávek z nadace Stevena Spielberga. Můžete si přehrát vzpomínky přeživších, kteří popisují každodenní život v terezínském ghettu nebo unikátní svědectví z Lidic.

Spielbergův archiv

Na počátku 90. let režisér Steven Spielberg najal badatele po celé střední Evropě, aby mu pomohli s přípravou filmu Schindlerův seznam. Zároveň angažoval profesionální dokumentaristy i amatérské badatele v Evropě i v zámoří. Postupně vybudovali rozsáhlý videoarchiv vzpomínek přeživších, který je dostupný díky Spielbergově nadaci. „Filmaři se ptali nejen na předválečný život, zkušenosti z války, ale také na to, co pamětníci zažívali po roce 1945. Rozhovory neměly být „jen“ o traumatizující zkušenosti z války, ale měly obsahovat mnohem delší časový úsek v životě konkrétního člověka. Hlavní motivací pro založení „Spielbergovy“ nadace USC Shoah Foundation bylo zachovat unikátní svědectví a předat jej dalším generacím ve světě, kdy první svědci holocaustu již nebudou naživu. Během pár let se podařilo nahrát desítky tisíc rozhovorů. Hodně tomu pomohlo, že dokumentaristé už nepotřebovali těžkou filmařskou techniku. Natáčeli na ruční kameru. Záznamy byly nejdřív na VHS, postupně se vše digitalizovalo – a díky tomu je většina rozhovorů online. Máme tu záznamy z 56 zemí ve 32 jazycích, včetně češtiny,“ vysvětluje Karin Roginer Hofmeisterová z pražského Centra vizuální historie Malach, které funguje v budově Matematicko-fyzikální fakulty na Malostranském náměstí v Praze od roku 2010.

Osobní údaje

Je to jediné místo v Česku, kde můžete vidět kompletní záznamy vzpomínek přeživších. Najdete zde vyprávění pamětníků z židovské a romské komunity, vzpomínky politických vězňů či queer lidí. Řada videozáznamů je dostupná na webu Spielbergovy nadace, ale kompletní vzpomínky je možné vidět právě v Centru Malach. Podle Jakuba Mlynáře, který pracoval v této instituci od počátku, pamětníci poskytli výpovědi s tím, že VHS kazety s nahrávkami budou umístěny v kalifornském archivu Spielbergovy nadace. Každý zájemce tam měl dojet osobně. Doba se sice změnila, takže řada vzpomínek je sice online, ale bylo třeba omezit přístup z etických bezpečnostních důvodů. Ve výpovědích jsou totiž nejen jména, ale také záběry na rodinné fotografie, rodné listy a další dokumenty s osobními údaji.

Tisíce záznamů

Centrum Malach je volně přístupné veřejnosti a napomáhá nejen při vyhledávání jednotlivých životních osudů, ale díky moderním technologiím můžete hledat i specifická témata. Není totiž náhoda, že tato instituce sídlí na Matematicko-fyzikální fakultě Univerzity Karlovy. Díky napojení na vývojáře může Malach poskytovat přístup k velkým digitálním

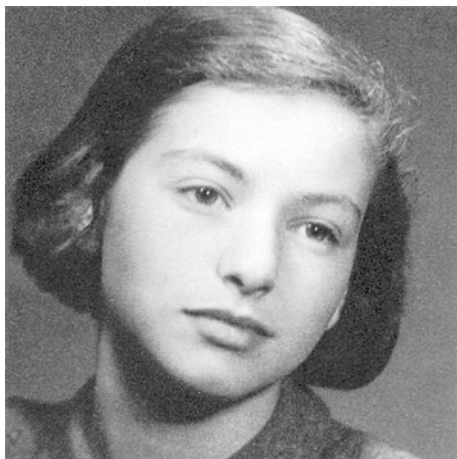
archívům a umožňuje i přístup k menším video kolekcím, které nemají své „domovské“ archivy. Odborníci z Malachu spolu s kolegy ze Západočeské univerzity v Plzni vytvořili fulltextové vyhledávání v několika jazycích. Díky tomu můžete hledat nejen podle jmen přeživších, ale také podle témat, která vás zajímají jako například „projevy diskriminace“ nebo „poválečné návraty domů“.

Terezínská svědectví

Mezi nejvyhledávanější vzpomínky v Malachu je vyprávění Viktora Laše, kterého v 18 letech jako terezínského vězně poslali odstranit pozůstatky nacistického řádění v Lidicích. Nikdy o tom co prožil nemluvil, a když přijel zpátky do Terezína, řekl: „Neptejte se mě, kde jsem byl a co jsem tam dělal.“ Nefekl to ani rodině. Až během natáčení pro Spielbergovu nadaci popsal, čeho byl v Lidicích svědkem. V archivu lze také vyhledat desítky vzpomínek na slavného sportovce a populárního vedoucího aktivit pro mládež v Terezíně a v Osvětimi – Fredyho Hirsche, o kterém nedávno vyšla nová kniha americké spisovatelky Wendy Holden – Učitel z Osvětimi. V databázi jsou též vzpomínky na oblíbenou výtvarnici Friedl Dicker-Brandeis, která v Terezíně vedla výtvarnou výchovu. Řada jejích žaček vypráví, jak je tato výjimečná učitelka inspirovala. Ukázala jim, jak umění pomáhá, aby se alespoň na chvíli odpoutaly od každodenní reality v ghettu. V databázi Malach se mi podařilo najít například vzpomínky Ann Steinerové, která většinu života prožila v Kanadě, ale původně pocházela z pražské židovské rodiny. Ve videozáznamu vzpomíná, že ráda chodila na setkání sionistické mládeže, kterým se věnoval Egon (Gonda) Redlich. Vedl také tzv. alíja školu, kde se Ann a další mladí lidé připravovali na vycestování do Palestiny. V roce 1942 byl Redlich deportován do Terezína, kde se opět angažoval v péči o mládež. Ann nakonec odjela na podzim 1939 do Dánska, kde žila čtyři roky v pěstounské rodině. Její rodiče nacisté deportovali do Terezína, odtamtud do Estonska, kde zahynuli.

Poválečné hledání

Další archiv, kde můžete vypátrat spoustu zajímavých informací, je v Bad Arolsen v Hesensku. Tato instituce vznikla po válce, kdy spojenci iniciovali vznik Mezinárodní pátrací služby. Napomáhali přeživším, kteří se snažili dopátrat, kde jsou jejich příbuzní či přátelé. Od roku 2007 je archiv přístupný pro veřejnost. Podobně jako Centrum Malach i archiv Arolsen má online databázi, kde najdete osobní složky lidí, kteří byli vězněni v koncentračních táborech a v ghettech po celé Evropě, jsou tam též záznamy z repatriačních center, evidence nuceně

Ann Steinerová, roz. Ledererová, před válkou

Egon (Gonda) Redlich v r. 1939

Mendel Janiak po válce (1. zleva)

nasazených nebo informace o lidech, kteří zahynuli během pochodů smrti. Jsou zde také tisíce osobních předmětů jako například hodinky, šperky, dopisy či fotografie z koncentračních táborů nebo repatriačních center. Sbírka obsahuje 50 milionů dokumentů o přibližně 17,5 milionech osob a patří do Paměti světa UNESCO. Jedním z důležitých posláních archivu v Bad Arolsen je pomoc při vyhledávání ztracených příbuzných či přátel, jejichž osudy se kvůli válce rozdělily.

Důležitá stopa

Jeden z příběhů, který se mi díky tomuto archivu podařilo vyluštit, byl osud pěti mužů. V lednu 1945 uprchli z vlaku z Osvětimi, který projížděl přes Velim. Muži se dostali do lesa u nedaleké obce Sokoleč. Díky pomoci místních se schovávali v lesním úkrytu až do konce války. V květnu 1945 se vyfotili spolu s lidmi, kteří jim pomáhali. Desítky let nebylo známe, jak se tito přeživší jmenovali, ani co se stalo s jejich příbuznými. V roce 2015 jsem publikovala článek o této skupině

v Lidových novinách. Na můj text zareagovalo několik pamětníků. Díky nim jsem zjistila, že jedním z přeživších byl Polák Mendel Janiak. Po válce poslal do Sokolče děkovný listek. Byla na něm zpáteční adresa v Mnichově. Co se s Mendelem stalo? Díky archivu Bad Arolsen jsem zjistila, že byl v evidenci mnichovského tábora, kde bydleli přeživší z různých lágrů. Tato důležitá stopa mě navedla do mnichovského městského archivu. Tam zjistili, že měl odjet do Ameriky, ale pár dnů před cestou Mendela někdo přepadl na nádraží v Mnichově a zabil. Muže, který přežil útrapy osvětimského lágru i měsíce v lesní skrýši... Jeho příbuzní žijí v Americe, až díky pátrání, které jsem podnikla, se dozvěděli, co se stalo s Mendelem. V roce 2017 přijeli do Česka, a účastnili se vzpomínkové akce v Sokolči. Nic z toho by nebylo možné bez pomoci badatelů v jednotlivých archivech, kteří umí nejen poradit, kde hledat, ale také vás mohou navigovat, kde pátrat dál.

**Publikováno v newsletteru
Hudebního festivalu Věčná naděje.**

Z archivu v Bad Arolsen

Velký vlastenecký výlet aneb do války a zase zpět

Ve středu 6. srpna se konala v kině Atlas v Praze předpremiéra zajímavého road movie dokumentu. Film natočili Robin Kvapil (námět, scénář a režie), Prokop Souček a Stanislav Adam (kamera) v produkci Punk filmu, České televize a Bontonfilmu.

Úplně na začátku, hned vedle nápadu, byla výzva v novinách: *Myslíte si, že válka na Ukrajině je podvod? Že média lžou o počtech mrtvých a dopadech „speciální vojenské operace na Ukrajině“? Přijďte na konkurz a staňte se hrdiny nového filmu.*

Filmový štáb odjel v říjnu 2024 na Ukrajinu. V autě cestovali tři lidé (vybraní v konkurzu), sami se označující za dezoláty, hlavní protagonisté snímku, příznivci a obhájci Ruska a Putinova režimu, aby se na vlastní oči přesvědčili, jak vypadá válka na Ukrajině, jak vypadá každodenní život Ukrajinců přepadených a okupovaných „velkým sousedem“, s nímž kdysi byli součástí Sovětského svazu. Aby se na vlastní oči a na vlastní kůži přesvědčili, jak vypadá školní výuka ve stanici metra, aby se setkali s masovými hroby (s velkými pro dospělé a s těmi malými pro děti). Aby zažili, jaké to je, když jim nad hlavami létají smrtonosné rakety a drony, jaké to je žít řadu hodin ve sklepech a protiletectvých krytech. Aby mluvili s lidmi, kteří přišli o své děti, vnuky, další příbuzné a známé. Aby na vlastní oči viděli v nemocnicích, často provizorních, zraněné, nejen vojáky, ale i civilisty.

Smutné je, že i přesto, že zažili otřesné události, že občas projeví Ivo, Nikola a Petra účast s trpícími pod dojmem

vypjatých emocí, nakonec však zůstali „pevní“ ve svých pro-ruských názorech jako na začátku „cesty“ z Charkova až na Donbas. Stále jim zůstala nenávist k současnému politickému systému v České republice, k liberální demokracii, ke zprávám v mainstreamových médiích, ke Green dealu, k zaktovení v Evropské unii i v NATO.

Vraceli se do zatím bezpečného Česka. Do České republiky, která je vzdálená od války den jízdy autem.

VELKÝ VLASTENECKÝ VÝLET

DO VÁLKY A ZASE ZPĚT

FILM ROBIN KVAPILO

V KINECH OD 21. SRPNA

Po skončení filmu proběhla beseda, jíž se zúčastnili s Českou televizí živě streamované debaty, kterou moderovala Světlana Witowská a jejímiž účastníky byli: režisér Robin Kvapil, novinářka Petra Procházková a protagonisté

filmu – psycholog a psychiatr Peter Pöthe, přímo z Ukrajiny se online připojil odborník na válečné zločiny a kriminolog Petr Pojman.

Michal Stránský

Přežili masakr 7. října 2023

Drazí přátelé,

nacházíme se v době, kdy sílí hlasy relativizátorů a přímých popíračů událostí ze 7. října 2023. Nadto zejména mladá generace, živena obsahem sociálních sítí, vnímá Stát Izrael pouze a jenom jako údajného pachatele genocidy v Gaze. O sedmém říjnu neví prakticky nic!

Proto jsme se rozhodli uveřejnit na našem YT kanálu svědectví manželů Chanukových z kibucu Mefalsim. Ano, jsou to ti mladí manželé, které jsme přivítali v rámci programu Kulturou proti antisemitismu ve Valdštejnské zahradě v Praze v neděli 27. dubna.

Díky tomuto dvacetiminutovému dokumentu můžete nahlédnout do neuvěřitelného příběhu hrdinství a odvahy, který se odehrál na pozadí nejbrutálnějšího útoku na židovské civilisty od skončení holocaustu.

<https://youtu.be/CAJi8aNa7Rc>

Rádi bychom vás požádali o jeho šíření ve vašich kruzích. Děkujeme!

Za ICEJ ČR Radek Hejret

KDYŽ SE TRHÁ NEBE

ROMÁN O JEDNOM OSUDU A SVĚTĚ, KTERÝ SE HROUTÍ

Nakladatelství Motto posílá do knižního světa nový historický román *Když se trhá nebe* z pera zkušené vypravěčky a publicistky Lenky Chalupové, která svou literární dráhu nově propojuje se zázemím silného nakladatele. V příběhu židovského továrníka Huga Rosenbauma se vracíme do roku 1937, kdy nad Evropou visí stín hrozící války. V době, kdy se osobní sny lámou o tvrdou realitu a jedno rozhodnutí může rozpoutat lavinu událostí s nedozírnými následky.

Rok 1937. Střední Evropa se ocitá v sevření obav, nejistoty a sílicího napětí. V Československu se lidé dělí na ty, kteří cítí blížící se bouři, a na ty, kteří se odmítají podívat realitě do očí. Mezi ně patří i Hugo Rosenbaum – židovský továrník z Přerova, který navzdory varovným znamením stále věří ve stabilitu a prosperitu první republiky.

Hugo vlastní úspěšnou továrnu na výrobu nábytku, má milující manželku Juditu a kolem sebe svět, který si pracně vybudoval. Chybí mu však to, co považuje za klíčové – dědic. Potomek, který by přebral jeho firmu, jeho životní dílo a pokračoval v rodinném odkazu. Toto přání je silnější než obavy z měnícího se politického klimatu i než vlastní morální kompas.

V okamžiku, kdy se rozhodne, že svého cíle dosáhne za každou cenu, se před čtenářem začíná odvíjet příběh plný silných emocí, etických dilemat a nečekaných zvratů. Hugo překročí hranice – nejen ty geografické, ale i lidské. Domnívá se, že jedná z lásky, z odpovědnosti a ze strachu o budoucnost. Ale místo toho roztočí nebezpečnou spirálu, která postupně rozloží nejen jeho život, ale i křehkou strukturu tehdejší společnosti.

Autorka Lenka Chalupová zasazuje svůj román do historicky přesně vykresleného Přerova a využívá bohatou znalost lokálních i dobových reálií, které získává dlouhodobou spoluprací s místními historiky a archivem. Díky tomu se čtenář neocitá pouze v příběhu jedné rodiny, ale v reálném a uvěřitelném světě Československa krátce před mnichovskou dohodou.

Když se trhá nebe je silným vyprávěním o osudu, který se může zdát výjimečný, ale v jádru je vlastně univerzální. Chalupová zde propojuje své žurnalistické kořeny s literárním citem pro příběh a atmosféru. Čtenářům nabízí román, který je pohltnut silnými emocemi, důrazem na psychologii postav i smyslem pro detail – a zároveň nechává rezonovat otázku, jak se chová člověk tváří v tvář změnám, které nemůže ovlivnit.

Lenka Chalupová ve svém novém románu mistrně propojuje lidské drama s věrohodně vykreslenými dobovými reáliemi. Příběh se odehrává na pozadí napjaté atmosféry předválečného Československa, kde se osobní volby střetávají s neúprosným během dějin. Styl autorky je čtivý a obrazotvorný – čtenář má při čtení pocit, jako by sledoval výpravný historický seriál.

V jejím podání se však historie nestává učebnicí, ale živým prostorem pro napětí, lásku, zklamání i vinu.

Kniha vychází v nakladatelství Motto (i jako e-book), cena 399 Kč.

LENKA CHALUPOVÁ je česká spisovatelka a tisková mluvčí města Přerova. Vystudovala žurnalistiku na Univerzitě Palackého v Olomouci, působila jako novinářka v tisku i televizi a dnes vede oddělení komunikace přerovského magistrátu. Je držitelkou Ceny Olomouckého kraje za literaturu. Kromě současné tvorby se intenzivně věnuje historii a spolupracuje s místními historiky i archivem. Je autorkou dvanácti knih, z nichž tři byly natočeny jako audioknihy. Velký ohlas u čtenářů vzbudila především trilogie z válečných a poválečných let na Přerovsku: *Kyselé třešně*, *Páté jablko* a *Svatojánské ořechy*.

Martina Vydrová, Albatros Media

Nadační fond obětem holocaustu: 25 let zmírňování křivd minulosti a práce na lepší budoucnosti

Nadační fond obětem holocaustu si 31. července 2025 připomněl 25 let své činnosti. Od svého založení v roce 2000 se stal důležitou institucí podporující péči o přeživší, obnovu židovských památek, vzdělávání o holocaustu i vzdělávání v judaismu a rozvoj židovských komunit. Nově také financuje zabezpečení židovských obcí v České republice.

Nadační fond obětem holocaustu (NFOH) byl založen 31. července 2000 Federací židovských obcí v ČR na základě doporučení Smíšené pracovní komise ke zmírnění některých majetkových křivd způsobených obětem holocaustu. Na začátku svého působení v letech 2001–2005 administroval program Odškodnění, ve kterém celkovou částkou ve výši 100 milionů Kč odškodnil ty, kterým byl v důsledku rasové perzekuce v době okupace na území dnešní České republiky nacistickým Německem odňat nemovitý majetek a platné restituční předpisy ani mezinárodní dohody jim neumožnily jeho navrácení či získání jiné formy odškodnění.

NFOH je financován především ze státních prostředků. V roce 2000 Vláda ČR převedla z Fondu národního

majetku ve prospěch NFOH 300 milionů Kč. V prosinci 2014 NFOH podepsal s Ministerstvem kultury ČR smlouvu o dlouhodobé spolupráci, díky které i na základě rozhodnutí vlád ČR a ve znění pozdějších dodatků získává při splnění podmínek každoročně státní dotaci. Svou činnost financuje také ze získaných darů.

V letech 2002–2024 NFOH podpořil prioritní péči o přeživší holocaust částkou 107,7 milionů Kč, obnovu a údržbu židovských památek v Čechách a na Moravě částkou 218,3 milionů Kč, vzdělávání, výzkum a připomínání holocaustu a romské genocidy částkou 37,4 milionů Kč, vzdělávání v judaismu a rozvoj židovských komunit částkou 18,6 milionů Kč, od roku 2013 podpořil také projekty zaměřené na nejmladší členy židovské komunity částkou 5,1 milionů Kč a od roku 2024 podporuje zabezpečení židovských obcí a Federace částkou 6,5 milionů Kč. V letošním roce je NFOH financován z dotace Ministerstva kultury ČR částkou 33 267 000 Kč.

Podporu projektů doplňuje organizováním vlastních aktivit, odborných seminářů pro sociální pracovníky a pečovatele, seminářů pro učitele judaismu a komunitní pracovníky židovských organizací, dále pořádáním komunitních aktivit jako jsou diskusní kavárny, oslavy židovských svátků a dobrovolnické brigády na židovských hřbitovech, rovněž se podílí na vzdělávání a připomínání památek obětí holocaustu.

„25 let činnosti NFOH je příkladem skvělé spolupráce státu s neziskovým sektorem a je i mezinárodně respektovaným příkladem toho, jak může stát účinně, efektivně a konzistentně zajišťovat pomoc při správě židovského kulturního dědictví. Věřím, že stejně úspěšně jako dosud bude Fond působit i v příštích letech,“ poznamenal předseda správní rady Michal Klíma.

NFOH své 25. výročí oslaví na novoroční benefici, kterou pravidelně pořádá před novým židovským rokem a jejíž výtěžek putuje na podporu péče o přeživší šoa. Konat se bude 18. září 2025 od 19 hodin v Klausově synagoze.

Kontakty:

Marta Malá, ředitelka, tel. +420 777 331 937, mala@fondholocaust.cz
Michal Klíma, předseda správní rady NFOH,
tel. +420 605 226 226, mail@klima.name

Nové poslání pro nádraží. Začíná stavba Centra paměti a dialogu Bubny.

Po dlouholetém úsilí se podařilo nastartovat projekt revitalizace bývalého nádraží Praha-Bubny a zahájit hlavní etapu stavebních prací. Vznikne zde Centrum paměti a dialogu Bubny, jehož posláním je uchovávat paměť obětí holocaustu a vytvořit živé místo, které spojuje minulost s přítomností prostřednictvím vzdělávacích a kulturních programů.

Z nádraží Praha-Bubny bylo v letech 1941–1945 deportováno téměř padesát tisíc československých Židů a osob, které norimberské zákony označovaly za Židy. Odsud byli odváženi do ghatt v Lodži a v Terezíně, který se v mnoha případech stal jen přestupní stanicí na cestě do nacistických vyhlazovacích táborů.

„Holocaustu předcházely roky nenávisti, polarizace a postupného rozkladu demokratických hodnot. Právě proto je tak důležité mít místo, kde si tyto souvislosti můžeme připomínat a učit se z nich. Centrum paměti a dialogu Bubny vzniká k uchování paměti obětí, ale i jako výzva k občanské odpovědnosti, kritickému myšlení a respektu k lidské důstojnosti i jinakosti. Věřím, že bude důležitým prostorem pro setkávání minulosti se současností – a tím i nadějí, že podobné tragédie už nebudeme muset zažít,“ uvedl ministr kultury Martin

Baxa. „Rád bych ocenil spolupráci s Ministerstvem dopravy a Správou železnic, díky níž se podařilo překonat dlouholetý pat a posunout tento projekt do fáze skutečné realizace. Významnou roli v tom sehrálo i nové vedení Centra paměti a dialogu Bubny, které dalo projektu novou energii a směr,“ dodal.

„Chtěla bych při této příležitosti připomenout 10. a 12. červenec 1944, kdy došlo k druhé části vyvraždění terezínského rodinného tábora v Osvětimi – největší hromadné vraždě československých občanů během druhé světové války. To, že se nám dnes podařilo zahájit hlavní etapu stavebních prací a že zde brzy vznikne vzdělávací paměťová instituce, která bude uchovávat paměť obětí šoa a předávat jejich odkaz dalším generacím, je pro mě nejen symbolickou připomínkou všech zmařených životů, ale i vyjádřením naděje a kontinuity židovského života,“ říká Pavlína Šulcová, ředitelka Centra paměti a dialogu Bubny.

Návrh přestavby bývalého nádraží Praha-Bubny vzešel z architektonické soutěže, jeho autorem je královéhradecké ARN STUDIO vedené Jiřím a Michalem Krejčíkovými. Projekt rozšiřuje původní nádražní budovu, zachovává její charakteristické prvky jako svědectví doby a zároveň vytváří nový prostor pro současné využití. Vizuální kontrast mezi starým a novým podporuje vědomé vnímání minulosti a její vztah k dnešku. Cílem revitalizace je nejen uchovat paměť místa, ale také vytvořit moderní zázemí pro kulturně-vzdělávací instituci s výstavním i živým programem. Projekt počítá také s kavárnou a oživením přilehlého veřejného prostranství, které přímo navazuje na rezidenční bloky Holešovic a Malého Berlína.

„Centrum paměti a dialogu Bubny je příkladem moderního přístupu ke kulturní paměti v aktivním dopravním prostoru. Nádraží Praha-Bubny se stane významných dopravním terminálem, kde denně projíždějí vlaky, lidé spěchají do práce, studenti do škol. A právě uprostřed tohoto každodenního ruchu vyrůstá prostor pro zamyšlení. Není to muzeum na okraji města, ale živý památník uprostřed života, který propojuje každodenní pohyb lidí s historickou reflexí,“ říká ministr dopravy Martin Kupka.

Na základě smlouvy o vertikální spolupráci zajišťuje Centrum paměti a dialogu Bubny přípravu a uhrazení nákladů na rekonstrukci, Správa železnic bude přestavbu projektově a stavebně řídit.

„Okolní území má velký potenciál a vznikne zde moderní čtvrť pro 25 tisíc obyvatel. Její předzvěstí je nové bubenské nádraží, které otevřeme už 1. srpna. Součástí celkové proměny je i dnes zahajovaná přestavba bývalé nádražní budovy, která bude plnit zcela nové poslání. Stane se důstojným památníkem věnovaným židovským obětem nacistického režimu,“ říká generální ředitel Správy železnic Jiří Svoboda.

Zhotovitelem prací v hodnotě 186 860 697 korun je společnost Metrostav DIZ. Hotovo bude za dva roky.

„Vznik Centra paměti a dialogu Bubny vnímáme jako mimořádně významný projekt a velmi si vážíme příležitosti podílet se na jeho realizaci. Z celospolečenského hlediska jde o jednu z nejdůležitějších staveb, na které budeme pracovat. Po technické stránce se jedná o rekonstrukci výpravní budovy vyžadující maximální citlivost k původní architektuře, ale zároveň integraci moderních prvků a technologií. S tímto typem staveb máme bohaté a dlouholeté zkušenosti. Věříme, že výsledné dílo bude důstojně reprezentovat význam tohoto

místa a jeho poselství,“ uvedl Karel Volf, ředitel společnosti Metrostav DIZ.

Historie

Nádraží Praha-Bubny se začalo budovat v roce 1866 z důvodu potřeby propojit mezi sebou nádraží Praha-Dejvice přes Negrelliho viadukt na dnešní Masarykovo nádraží. Dnešní nádražní budova vznikla přestavbou v letech 1928–1933 a jako nádraží sloužila až do roku 2022. Následně byla zahájena rozsáhlá modernizace trati Praha-Bubny – Praha-Výstaviště včetně stavby nového moderního nádraží, které je přesunuto blíže ke stanici metra Vltavská.

V březnu 2015 byla díky iniciativě obecně prospěšné společnosti Památník šoa Praha vedle budovy nádraží odhalena umělecká instalace Brána nenávratna od sochaře Aleše Veselého, která se stala monumentálním symbolem připomínajícím temnou historii tohoto místa a dala podnět vzniku paměťové instituce. Tu zřídilo Ministerstvo kultury v roce 2021 s názvem Památník ticha. Na podzim 2024 došlo k výměně vedení a přejmenování organizace na Centrum paměti a dialogu Bubny. Obecně prospěšná společnost Památník šoa Praha se následně přejmenovala na Památník ticha.

Loni v září došlo v okolí budovy k otevření stezky pro pěší a cyklisty, která spojila Veletržní a Dělnickou ulici a nese jméno sira Nicholase Wintona. Jemu je věnován mural s motivy zachráněných dětí, jehož autorkou je výtvarnice Toy Box.

**Tisková zpráva CPDB,
foto Michal Stránský**

Pocta Evě Olmerové, monodrama s Tatianou Dykovou. Divadlo Viola chystá v sezóně 2025/2026 řadu novinek.

Pohodlnější, nově polstrované sezení v tradiční burgundské červeni, začátky představení již v 19 hodin, a hlavně nové inscenace a programové cykly nabídne divákům pražské Divadlo Viola v sezóně 2025/2026.

„Uvedeme tři premiéry, které propojují slovo s živou hudbou, na jeviště pozveme známé herecké osobnosti i mladou divadelní a muzikantskou generaci, navážeme na tradici poetických večerů a prvorepublikových kabaretů,“ říká Klára Cibulková, ředitelka a dramaturgyně Violy.

První premiérou bude Olmerka – pocta nezaměnitelné zpěvačce Evě Olmerové. V hlavní roli se představí Bára Hrzánová obklopená čtyřčlennou kapelou složenou z mladých herců, kteří jsou zároveň talentovanými muzikanty: Viktorem Limrem, Janem Medunou, Antonínem Holubem a Tomášem Čapkem. Scénář napsala Kristýna Nebeská a Maxim Bitto, hudební aranžé upraví Zdeněk Dočekal, režii bude mít Natálie Deáková. První premiéra se uskuteční 14. listopadu, druhá 15. listopadu 2025.

Druhou novinkou bude monodrama Matta Wilkinsona Psychodrama s Tatianou Dykovou. Příběh herečky s napínavou detektivní zápletkou přeložila Ester Žantovská, zrežiuje ho Martina Kinská. Na pohybové složce bude spolupracovat Miřenka Čechová. Nápaditě napsaný text plný překvapivých zvratů uvede Viola v české premiéře. Poprvé ho tu publikum uvidí 21. února 2026, druhá premiéra bude 6. března 2026 ve Velkém sále Švandova divadla. „Se Švandovým divadlem nás pojí dlouholeté osobní i umělecké vztahy. Tento výjimečný projekt proto uvede Viola jako host i na scéně na druhém vltavském břehu,“ doplňuje Klára Cibulková, která ve Švandově divadle dlouho působila jako herečka.

V pořadí třetí premiérou naplánovanou na květen 2026 bude inscenace s názvem Nevstanu od Tvých kolen ani při hlásnici posledního soudu. Na novince vzešlé z korespondence a tvorby básníka Františka Halase spolupracuje dramaturg Petr Gojda, režisovat a zároveň v ní hrát bude Ivan Řezáč spolu s absolventy DAMU.

Divadlo pro rodiny s dětmi i kabaretní návraty

Jak zdůrazňuje ředitelka Klára Cibulková, v nové sezóně Viola rozšíří programovou nabídku také pro rodiny s dětmi. „Vedle oblíbeného Divadla Láryfáry u nás začne vystupovat také herec Miroslav Táborský a jeho žena Kateřina, renomovaná loutkoherečka. Jsme rádi, že se tato skvělá dvojice do Violy vrací,“ říká Cibulková. Pro tuto rodinná představení by měla být vyhrazena některá sobotní dopoledne.

Na tradici kabaretů první republiky naváže cyklus Kabaret Viola: první z nich – věnovaný pražským kabaretům – bude mít premiéru 16. října 2025. Autorkou a režisérkou bude Martina Kinská, hudební dramaturgie a vedení živého Viola Bandu se ujme dirigent Jan Kučera. Postavu Kabaretiéra

Klára Cibulková, ředitelka a dramaturgyně divadla

bude hrát Vasil Fridrich a na scéně Violy se objeví i Petra Hřebíčková, Kateřina Marie Fialová či Viktor Javořík.

Poezie v mistrovském podání

K poetickým kořenům Violy se vrací nový cyklus Poetická setkání. Znamé herecké osobnosti v něm přednesou své vlastní básně nebo verše či prózu svých oblíbených autorů. V cyklu vystoupí například Viktor Preiss s Jiřím Dvořákem, Petr Kostka, Taťjana Medvecká s Tomášem Pavelkou, Igor Bareš, Vladimír Javorský a další. Hudební doprovod zajistí mladí muzikanti přímo na jevišti.

Moderní Viola: nový styl, nový web

V nové sezóně se diváci mohou těšit také na dřívější začátky představení od 19 hodin. Viola rovněž spustila nový web, začala využívat uživatelsky příjemnější vstupenkový portál a připravuje modernizaci vizuální identity. „V příští sezóně představíme také nový vizuální styl,“ říká Cibulková a Pavel Vaněk, autor projektu a zástupce ředitelky, ji doplňuje: „*Dáváme Viole jednotnou tvář, nesnažíme se o převrat, vybrali jsme určité rysy, posouváme je a modernizujeme v souladu s ní. Dominantou vizuálu budou nové profilové fotografie protagonistů inscenací, živé a vystupující ze vstupních oblohou propojující všechny prostory divadla. Na plakáty chceme přenést komornost a blízkost mezi hercem a divákem, které naše divadlo nabízí. Proměnou postupně prochází veškeré materiály včetně formátu a vzhledu vstupenek.*“

Festival Věčná naděje vyhlásil 3. ročník skladatelské soutěže

Po dílech pro smyčcové kvarteto a dechové kvinteto budou kompozice v rámci 3. ročníku Skladatelské soutěže Festivalu Věčná naděje určeny pro klavír. Vyhlášovatel soutěže stanovil nejzazší termín pro odevzdání skladeb na 31. října 2025. Délka skladby je určena na 8 až 11 minut a soutěžící ji musí odevzdat v běžné západní notaci.

Obornou porotu 3. ročníku soutěže tvoří hudební skladatel a kytarista Lukáš Sommer (CZ), hudební skladatel a klavírista Adam Skoumal (CZ), členka správní rady Nadačního fondu Hudba pro Věčnou naději Martina Jankovská (CZ), dramaturgyně Festivalu Věčná naděje Kristina Vocetková (CZ), hudební skladatel Yuval Shaked (IL), hudební skladatel a klavírista Lee Bradshaw (AUS) a klavíristka Johanna Haniková (CZ). Právě ona skladbu v začátku března příštího roku provede ve světové premiéře v pražské Španělské synagoze. Skladatelská soutěž je anonymní a vítěz obdrží honorář ve výši 10 tisíc Kč. Vítězné dílo skladatelské soutěže provede Johanna Haniková.

Soutěžní téma je Věčná naděje. „Naděje je mimořádně zajímavá substance: nezměřitelná a neuchopitelná, ale nesmírně potřebná, samozřejmě zejména ve chvílích, kdy hrozí, že ji začneme ztrácet. Podobně jako lásku, i naději můžeme dávat druhým, aniž bychom ji měli sami pro sebe, a naopak: můžeme ji mít i tehdy, když už reálně prakticky neexistuje,“

zní motto soutěže, jak jej zformulovala muzikoložka Eva Hazdrová-Kopecká.

Vítězem prvního ročníku Skladatelské soutěže Festivalu Věčná naděje se před dvěma lety stal Ari Dvořáků s kompozicí Petrichor a vítězem druhého ročníku pak Ondřej Zámečník s dílem Naděje v dětských obrázcích z Terezína. Od letošního roku festival spolupracuje s Vydavatelstvím a nakladatelstvím Českého rozhlasu, které získalo práva k vydání notového materiálu vítězných skladeb. Díla prvních dvou vítězů soutěže zařadilo do letošního edičního plánu a budou dostupné prostřednictvím e-shopu Radioteka.cz.

Festival Věčná naděje bude ve své podzimní části pokračovat dvěma koncerty. V neděli 28. září 2025 uvede v synagoze v Žatci trio reprezentující židovskou hudební tradici ze Slovenska Mojše Band a 27. listopadu 2025 pak ve spolupráci se Svatovavříneckou hudební sezónou klavírní recitál Matyáše Nováka v kostele sv. Vavřince na Malé Straně.

Vstupenky jsou v prodeji online.

Premiéry ve Švandově divadle v sezóně 2025/2026

První novinkou ve Velkém sále Švandova divadla na Smíchově bude 8. listopadu 2025 *Nirvana*, hra napsaná Martinem Františkem v režii Thomase Zielinského. „Příběh kapely Nirvana a jejího frontmana Kurta Cobaina je pro mne srdeční záležitostí. Jsem moc rád, že se jeho režie ujme právě Thomas Zielinski, který u nás úspěšně realizoval „špiónské“ drama *Příliš drahý jed* a poté i výborně přijatou černou komedii *Chlast*,“ říká František. Podle něj *Nirvana* vypráví „o poslední rockové rebelii“, která se uskutečnila na přelomu 80. a 90. let ve Spojených státech, zemi poznamenané mimo jiné rozpadem funkční rodiny. Název inscenace odkazuje také k prožitku absolutního štěstí, které ovšem nikdy netrvá věčně.

„Hnutí grunge oslavuje ztroskotance, rebely a outsidersy, oběti destruktivního systému, jedince, kteří nezapadají do většinové společnosti. Mám dojem, že dnešní mladý člověk se může s myšlenkami tohoto hnutí v mnohém ztotožnit,“ říká o *Nirvaně* dramaturgyně Johana Součková Němcová.

Počátkem roku 2026 se scéna Velkého sálu promění v prosluněnou italskou Veronu, v níž to vše nenávidí dvou vážených rodin. *Romeo a Julie*, nejznámější love story všech dob, zde bude mít premiéru 14. února 2026. „Hra Williama Shakespeara rozšíří dramaturgickou linku, v níž usilujeme o osobitou

interpretaci kanonických textů světové dramatiky či literatury,“ vysvětluje dramaturgyně Martina Kinská. „I tentokrát půjde o výrazné ztvárnění a tematickou rezonanci díla s dnešní dobou. *Romeo a Julie* tak Martin František navazuje mimo jiné na tituly *Hamlet* či *Gazda a roba*, nebo v jeho vlastních režiiích na tituly *Anna Karenina* a *Divoká kachna*,“ upřesňuje Kinská.

Třetí premiérou uvedenou na hlavní smíchovské scéně bude černá komedie režiséra Eliáše Gaydecky. Přípravovaný titul tu bude poprvé k vidění 25. dubna 2026.

Čtvrtou premiéru sezóny 2025/2026 uvidí publikum 6. června 2026 ve Studiu Švandova divadla. Hru se zatím pracovním názvem *Neboj!* napsala Dagmar Fričová, režirovat ji bude Lucie Ferenzová. Vyprávět bude o třech stand-upových komicích, kteří se sejdou v nočním baru, aby publikum pobavili improvizací na téma „rodina“.

„Rodinné vazby řeší například i *Gazda a roba* nebo *Divoká kachna*, které jsou u nás na repertoáru. Zatímco v obou zmíněných titulech dítě nemá téměř žádnou možnost se vyjádřit nebo se dokonce bránit, v autorské inscenaci *Neboj!* tyto možnosti dostane vrchovatě,“ naznačuje dramaturgyně Johana Součková Němcová.

Výtvarné práce studentů oceněné v XXIX. ročníku soutěže Památníku Tereziín – Memoriálu Hany Greenfieldové na téma: Nikdy více

Natálie Kolářová, S maminkou je svět barevný, malba akrylem, 12 let, ZUŠ Postoloprty (2. kategorie, 4. místo)

Amálie Bordovská, Transport, 15 let, malba temperou, ZUŠ Jaroslava Kvapila Brno (2. kategorie, 6. místo)

Amálie Stuchlíková, Děti, malba akrylem, 19 let, SUPŠ a VOŠ Jablonec nad Nisou, Horní náměstí (3. kategorie, 4. místo)

*k čemu mi je síla mých rukou, když
zhynula jejich svěžest*

**Michal Pješčák: K čemu mi je síla mých rukou, když zhynula jejich svěžest..., kresba rudkou, 11 let,
ZŠ a MŠ Bečov (1. kategorie, 1. místo)**

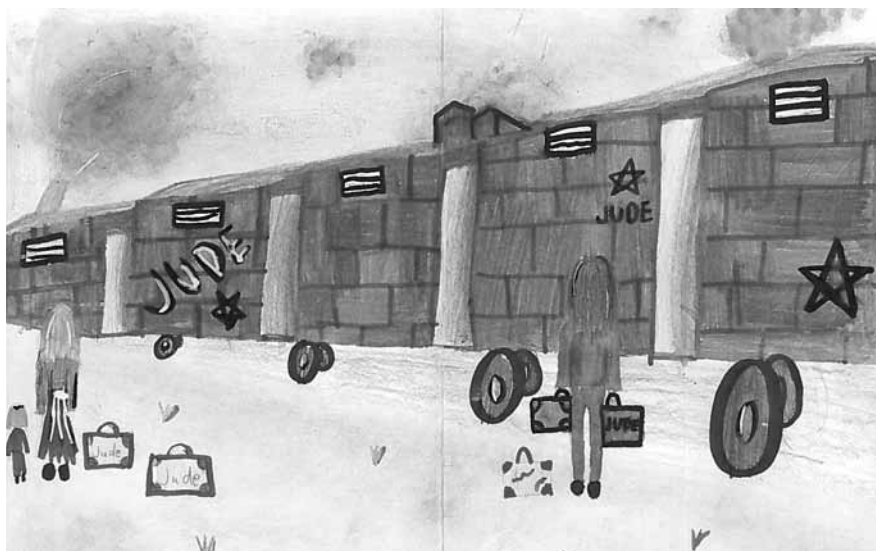
Na konec 2. světové války

a na uplynulých 80 let vzpomínají i v Bardějově na východě Slovenska

Několik vybraných výtvarných prací žáků Základní školy Raslavice v bardějovském okrese na východě Slovenska. Tematicky byla soutěž zaměřena na snahu o zachování židovských kulturních památek, na učení a na pochopení historických příběhů života židovské komunity v Bardějově a vůbec na Slovensku.

Adrián Gabani, Židovský občan, 5. roč. ZŠ Raslavice

Sára Šestáková, Transport, 5. roč. ZŠ Raslavice

Yelyzaveta Kadirová, Židovské děvče, 6. roč. ZŠ Raslavice

Bubny byly někdy místem odchodu transportů, ale také návratů domů

Část členů Terezínské iniciativy se naposledy neformálně setkala v kavárně Děravý kotlík na Petřinách při oslavě narozenin Jany Dubové. Sešlo se tu několik lidí, kteří dlouho bydleli na Praze 7. Od nich jsem se dozvěděla, že jsou určité historické důvody pro to, že Holešovice a Bubny měly hned po válce značnou židovskou populaci.

Předválečné Holešovice byly, když to tak řeknu, tříděně rozděleny. Čím blíže k Libni, tím více dělnických staveb a dělnických profesí mezi obyvateli, čím blíže k Bubenci, tím více úředníků.

Na konci 30. let Franz Hruschka navrhl velký bytový dům v pražských Bubnech, později známý jako Malý Berlín, kam se i s rodinou přestěhoval.

Stavbu obytného bloku v ulici U smaltovny, financovalo v roce 1937 Stavební družstvo úředníků bank a spořitelny v Praze. Bytový areál byl na svou dobu poměrně luxusní komplex. Byl hnědý, někdy se mu říkalo Braun Haus.

Franz Hruschka, který se narodil se ve Vídni inženýrovi Johannovi Hruschkovi a jeho ženě Marii, rozené Havelkové, od čtyř let žil s rodinou v Praze. Do domu se také nastěhoval se svou manželkou Christinou. Franz Hruschka byl československým občanem, ale od roku 1940 kandidátem NSDAP.

Komplex byl kolaudován 15. 3. 1939, tedy přesně v den německé okupace, a byl vybavený jeslemi, mateřskou školkou, prádelnou a obchody.

Za války se do domu nastěhovali nacisté, přesněji, říšští funkcionáři. Dům byl oficiálně dobyt 5. a 6. května 1945 československými jednotkami Pražského povstání. Nacisté museli Prahu opustit v roce 1945. Sám architekt Hruschka odsunut nebyl, snad za války i někomu pomohl, ale byla mu zakázána činnost architekta. V roce 1946 odešel do Mnichova, později za ním odešla i manželka. Zemřel tam v roce 1982.

S koncem války se začali vracet Židé z koncentračních táborů. Ihned se ukázalo, jak o tom krásně píše Josef Škvorecký, že snaha vrátit se domů, tam kde domov byl před válkou, nebyla vždy reálná. Tam už někdo byl. A nechystal se odejít. Židé někdy jít museli. A část jich šla do *Malého Berlína*. Jako vždy, rodinné vztahy a známosti přilákaly další osoby židovského původu a Praha 7 měla slušné množství poválečných Židů. Dům, který dal *Malému Berlínu* jméno, stojí dodnes.

Pováleční Židé, první obyvatelé domu po osvobození, odešli. Ví se o nich málo. Napsáno je ještě méně.

Československo se mělo za co stydět. Hned po válce, kdy Židé nebyli vítáni, a často byli nuceni žádat znovu o československé občanství, a to mohlo trvat i léta a mohlo být i zamítnuto. Když tato praxe začala být známá ve světě, Československo, v březnu 1947, vydalo zákon, který sice zabráňoval nucenému vystěhování Židů, ale na druhé straně jim také znemožňoval opuštění republiky.

Z poválečných let zůstaly jen osobní vzpomínky. Je to škoda.

Po předválečných zůstaly dva stolpersteiny – za Karla a Jindřicha Seinera v ulici U Průhonu 30. Nevím, kdo je tam nechal dát. Karel zahynul v Dachau v roce 1945, měl bratra Huga a příbuzné ve východních Čechách. Jindřich zahynul v Osvětimi v roce 1944.

Ráda bych věděla, kdo byli ti, kterým záleželo na Seinerových, protože mně na nich také záleží. Byli to příbuzní strýců a tet mé matky.

Linda Bolard

Karel Weirich, zachránce československých Židů

2. července 1906 se v Římě narodil Karel Weirich, novinář, stenograf, účetní a korespondent České tiskové kanceláře pro Vatikán a člověk, který za druhé světové války zachránil život asi pěti stům československých Židů. Zemřel ve věku 75 let 1. listopadu 1981.

V roce 1935 přijal nabídku ČTK a stal se jejím stálým korespondentem z Itálie a Vatikánu. V roce 1941 jej však propustili kvůli protinacistickým postojům. I poté pracoval jako novinář. Zapojil se také do odboje a začal pomáhat cizincům, zejména Židům, které nechal v roce 1940 Benito Mussolini internovat.

Pomáhal hlavně vězňům koncentračního tábora Ferramonti di Tarsia v Kalábrii, kde bylo vězněno několik set československých Židů. Byli to cestující ze ztroskotané lodi Pentcho, která směřovala do Palestiny. S dalšími dvěma Čechy založil Weirich Společnost svatého Václava, která kryla poskytování humanitární pomoci lidem, skrývajících se v Itálii před nacisty. Od roku 1943 se jim snažil zajistit také útočiště a falešné dokumenty.

V dubnu 1944 Weiricha zatkli a poté odsoudili k trestu smrti. Na zásah samotného papeže byl později rozsudek zmírněn na 18 let těžkých prací. Weirich se dostal se do Bavorska, do tábora Kolbermoor, a pak do Mnichova. V květnu 1945 jej z bavorského vězení vysvobodila americká armáda.

Po válce byl v roce 1948 povolán do Prahy, ale tušil nebezpečí, a proto se rozhodl zůstat v Itálii.

28. října 2015 byl oceněn in memoriam Medailí Za zásluhy.

Eugenie Truetzschler

Ani letos nezapomeneme na zahájení transportů.

Sejdeme se ve čtvrtek 16. října a položíme kytici ve 14.00 hod. na Novém židovském hřbitově u kamene lodžských a v 15. 30 u pamětní desky na zdi hotelu Mama Shelter v Praze 7, odkud transporty odcházely.

Předsednictvo Terezínské iniciativy

Sněm členů Terezínské iniciativy

se koná v úterý 21. října 2025

v zasedací místnosti ve 3. patře
Židovské radnice v Praze
(Maiselova 18, Praha 1)

**Zahájení v 10.00 hodin,
prezence od 9.15 hodin.**

Program sněmu:

Zpráva o činnosti předsednictva TI

Zpráva hospodářky

Zpráva revizní komise

Občerstvení v průběhu sněmu

Diskuse

Usnesení

Volná zábava a přátelské posezení přítomných

**Terezínská
iniciativa**

Vydává Terezínská iniciativa, Jáchymova 3, Praha 1. Telefon: 601 122 818, e-mail: terezinskainiciativa@cmail.cz.
Redakční rada: Olga Kolárová, Michal Stránský.

Bankovní účet: v CZK: 59433011/0100.
Číslo 128 vyšlo v září 2025.

MK ČR E 10779